

ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ КАМП'ЮТАРНЫЯ ТЭХНАЛОГІІ Ў ПРАФЕСІЙНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ПЕДАГОГА

Ярмак Наталля Валянцінаўна,

настаўнік беларускай мовы і літаратуры, ДУА «Міхалішкаўская сярэдняя школа»

(аг. Міхалішкі, Рэспубліка Беларусь)

У артыкуле разглядаецца выкарыстанне інфармацыйных камп'ютарных тэхналогій як адной з форм павышэння якасці адукацыі. Аўтарам указваюцца некаторыя інструменты, якія найбольш пашыраны ў прафесійнай дзейнасці педагога.

Ключавыя словы: інфармацыйныя тэхналогіі, дыстанцыйнае навучанне, камп'ютарныя інструменты

*Найлепшым настаўнікам бывае той,
што абуджае ў нас жаданне вучыцца
і дае нам сродкі да гэтага.*

А. Феран

Глабальная інфарматызацыя грамадства змяніла сацыяльны заказ школе. Цяпер грамадству патрабуецца чалавек, які ўмее сам прымаць рашэнні, які мае крытычнае мысленне, умее працаваць з вялікай колькасцю інфармацыі, можа добра і хутка арыентавацца ў інфармацыйнай прасторы, хутка перабудоўвацца і перавучвацца.

Школьная адукацыя якраз і развіваецца ў гэтым кірунку, выкарыстоўваючы самыя разнастайныя педагагічныя тэхналогіі. Адна з іх – інфармацыйная, або камп'ютарная, тэхналогія.

Камп'ютарная тэхналогія дае моцны штуршок для праграмнага навучання, адкрывае абсалютна новыя варыянты навучання, звязаныя з унікальнымі магчымасцямі сучасных камп'ютараў і тэлекамунікацый.

Сёння цяжка знайсці дзіця, якога не цікавіў бы камп'ютар. Школьнікі з лёгкасцю асвойваюць новыя інфармацыйныя тэхналогіі, звязваюцца адзін з адным праз электронную пошту, знаёмяцца праз Інтэрнэт, удзельнічаюць у міжнародных тэлекамунікатыўных праектах, гадзінамі гуляюць у камп'ютарныя гульні або падарожнічаюць у віртуальным свеце, прытым адчуваюць сябе вельмі ўпэўнена, што не заўсёды ўбачыш на ўроках або ў жыцці. Падлеткі мараць стаць не касманаўтамі, а праграмістамі, web-майстрамі, блогерамі ці нават хакерамі. Многія з іх ужо аўтары камп'ютарных праграм, трэнінгаў, гульняў, маюць свае старонкі ў Інтэрнэце.

Цікаўнасць школьнікаў да віртуальнай прасторы павінна быць выкарыстана настаўнікамі пры вырашэнні агульнаадукацыйных і выхаваўчых задач. Пры разумным падыходзе гэта з'яўляецца моцным імпульсам для інтэлектуальнага, эмацыйнага і асобнага развіцця.

Галоўнае ў інфармацыйнай тэхналогіі – гэта камп’ютар з адпаведным тэхнічным і праграмным забеспячэннем. Пры гэтым для вучня ён выконвае розныя функцыі: настаўніка, працоўнага інструмента, аб’екта вывучэння, гульнівага асяроддзя, калектыву, з якім супрацоўнічаеш. У функцыі настаўніка камп’ютар уяўляе крыніцу вучэбнай інфармацыі (часткова або поўнасцю якая замяняе настаўніка і кнігу); наглядны дапаможнік (якасна новага ўзроўню з магчымасцямі мультымедыя і тэлекамунікацыяй); індывідуальную інфармацыйную прастору; трэнажор; сродак дыягностыкі і кантролю.

Прымяненне інфармацыйнай тэхналогіі на ўроках неабходна, і матывавана гэта тым, што яна:

- дазваляе эфектыўна арганізаваць групавую і самастойную працу на уроку;
- садзейнічае ўдасканаленню практычных уменняў і навыкаў вучняў;
- дазваляе індывідуалізаваць працэс навучання;
- павышае цікавасць да вучэбных заняткаў;
- актывізуе пазнавальную дзейнасць вучняў;
- развівае творчы патэнцыял вучняў;
- надае ўроку сучаснасць.

Камп’ютар можна выкарыстоўваць на ўсіх этапах навучання:

- пры тлумачэнні новага матэрыялу;
- замацаванні;
- паўтарэнні;
- кантролі ведаў, уменняў і навыкаў.

Вылучаюцца асноўныя накірункі выкарыстання інфармацыйнай тэхналогіі на ўроках:

- візуальная інфармацыя (ілюстрацыйны, наглядны матэрыял);
- інтэрактыўны дэманстрацыйны матэрыял (практыкаванні, апорныя схемы, табліцы, паняцці);
- трэнажор;
- кантроль за ўменнямі, навыкамі вучняў;
- самастойная пошукавая, творчая работа вучняў.

Дзякуючы доступу да Інтэрнэту сучасныя школьнікі маюць магчымасць вучыцца на адлегласці (асабліва актуальна ў час пандэміі) – дыстанцыйна. Яны могуць засвоіць праграму і атрымаць неабходны навучальны матэрыял практычна па любой дысцыпліне і ў электронным ці друкаваным выглядзе і, самае важнае, авалодаць ім самастойна, без выкладчыка. Роля настаўніка тут мяняецца на ролю кансультанта, партнёра па творчым пошуку. На яго ўскладваюцца функцыі каардынацыі працэсу і карэкцыі выкладаемага курса.

З дапамогай Інтэрнэту вучань на значнай адлегласці, не выходзячы з дома, можа ўжо сёння адкрыць сайты электронных бібліятэк і за лічаныя секунды знайсці патрэбны раздзел ці параграф кнігі, цытату, кінафільм, табліцу ці мастацкі твор. Камп’ютарная сістэма таксама дае вучню

магчымасць на адлегласці праверыць веды па вывучанай тэме, выявіць дапушчаныя памылкі і атрымаць адпаведныя рэкамендацыі.

У аснову дыстанцыйнага навучання пакладзены модульны прынцып: прымяненне інструкцый для самастойнай ці групавой працы з інфармацыйнымі крыніцамі сеткі.

Такім чынам, **дыстанцыйнае навучанне** – гэта атрыманне вучнямі ведаў па пэўнай галіне навукі на любой адлегласці і ў любы час з дапамогай камп’ютарнай тэхналогіі.

Сёння ў адукацыі праграмаваны кантроль – адзін з асноўных відаў праверкі засваення матэрыялу. Існуюць розныя камп’ютарныя праграмы, якія разлічаны на засваенне і кантроль ведаў па любой тэме прадмета. У канцы тэмы абавязкова паказваецца вынік: колькасць правільных і няправільных адказаў. Тэсты можна праводзіць у рэжыме кантролю, самакантролю з заахвочваннем. Гэта спрыяе разнастайнасці ўрокаў. Да таго ж тэсты разлічаны на розны ўзрост. Напрыклад, для V-VI класаў вельмі цікава працаваць з тэстамі ў рэжыме самакантролю з заахвочваннем, бо, акрамя пытанняў і адказаў, вучні бачаць каляровыя малюнкi, якія з’яўляюцца пры правільным ці няправільным адказе. Яшчэ большыя магчымасці ў выкарыстанні праграмаванага кантролю дае камп’ютарная сетка, што дапамагае настаўніку ўбачыць вынікі класа адразу, памылкі кожнага, рост вучняў у параўнанні з папярэдняй працай. Таксама педагог можа правесці кантрольны абагульняючы ўрок па ўсёй тэме, што не было магчыма пры выкарыстанні праграмы без сеткі. Колькасць пытанняў у тэсце дае магчымасць настаўніку спланаваць урок па часе. Пасля можна выканаць работу над памылкамі, выбраўшы адпаведны рэжым.

Тэставы кантроль і фарміраванне ўменняў і навыкаў з дапамогай камп’ютара прадугледжвае магчымасць хутка і аб’ектыўна выявіць веды і прабелы вучняў. Гэты спосаб арганізацыі навучальнага працэсу зручны і просты для ацэньвання ў сучаснай сістэме апрацоўкі інфармацыі.

Навучальныя камп’ютарныя праграмы па прадмеце дазваляюць вырашыць рад праблем:

- павысіць цікавасць вучняў да прадмета;
- павысіць паспяховасць і якасць ведаў вучняў;
- эканомія часу на апытванне вучняў;
- даюць магчымасць займацца вучням не толькі на ўроках, але і ў хатніх умовах;
- дапамагаюць настаўніку павысіць свой узровень ведаў.

Мультымедыя – гэта аб’яднанне ў адным дакуменце гукавой, музычнай і відэаінфармацыі з мэтай імітацыі ўздзеяння рэальнага свету на органы пачуццяў.

Сёння мультымедычная праграмная сістэма ўжо замяніла і выдатна спалучыла ў адно цэлае добра знаёмыя настаўніку графапраектар, дыяпраектар, эпіпраектар, прайгравальнік і магнітафон.

Перавага мультымедынай праграмы яшчэ і ў тым, што вучань пад час самастойнай дзейнасці як на ўроку, так і дома можа выбіраць уласны тэмп працы, пасільны аб'ём інфармацыі і ступень яе цяжкасці. Такі прыём выкладання і навучання дае настаўніку магчымасць з поспехам рэалізоўваць дыферэнцыраваны падыход у навучанні. Дзеці больш грунтоўна запамінаюць новы матэрыял, павышаецца іх матывацыя да пазнання школьных прадметаў, значна эканоміцца час на выкананне трэніровачна-карэкцыйных заданняў, развіваецца наглядна-вобразнае мысленне, фарміруецца ўменне работы з інфармацыяй: яе пошук, адбор і перапрацоўка.

Якія ж ІКТ-інструменты ёсць у сучаснага настаўніка?

LearningApps.org – дадатак WEB2.0 – дадатак для стварэння інтэрактыўных заданняў розных узроўняў складанасці: віктарын, крыжаванак, пазлаў і гульняў. У LearningApps.org можна працаваць самастойна – ствараць заданні, а можна выконваць заданні, якія падрыхтаваў настаўнік, вынікі выканання заданняў адлюстроўваюцца ў запісе настаўніка.

CoreApp – канструктар для стварэння адукацыйных матэрыялаў.

Moodle – стварэнне тэстаў і практычных заданняў для вучняў.

Online Test Pad – універсальны канструктар, з дапамогай якога можна стварыць цэлую палітру лічбавых навучальных задач: тэсты, крыжаванкі, сканворды, анкеты, лагічныя гульні, дыялогі, з дапамогай якіх вы зможаце не толькі правесці экспрэс праверку ўзроўню засваення матэрыялу вучнямі, але і даць ім магчымасць лепш падрыхтавацца да той ці іншай тэмы. Па выніках адразу ж можна даць рэкамендацыі. OnlineTestPad дае магчымасць выкарыстоўваць ужо гатовыя онлайн тэсты або ствараць свае ўласныя. Апытальнікі, канструктары віктарын у інтэрактыўным асяроддзі можна прадоўжыць такім пералікам, як Kahoot, Quizizz і інш. Шырокія магчымасці стасункаў педагогаў, ацэнкі дзеянняў цудоўна прадстаўляюць дошкі *Padlet*.

Сярод мноства інфармацыйных рэсурсаў, якія можна выкарыстоўваць у педагагічнай практыцы, улюбёнымі для педагогаў сталі сэрвісы Google. Сэрвісы Google – гэта цэласная сістэма, доступ да якой атрымлівае любы ўладальнік акаўнта Google. Яны з'яўляюцца зручным і досыць простым інструментам інавацыйных педагагічных тэхналогій дзейнаснага тыпу. Сярод сэрвісаў Google найбольш запатрабаванымі і спрыяльнымі вырашэнню асноўных адукацыйных задач можна вылучыць Google Формы», «Google Прэзентацыі», «Google Дакументы», «Google Дыск», відэахостынг YouTube. Дадзеныя сэрвісы дазваляюць не толькі ажыццяўляць распрацоўку і прадастаўленне доступу да электронных адукацыйных рэсурсаў, але і спрыяюць арганізацыі камунікацыі і сумеснай працы вучняў, дапамагаюць настаўніку ажыццяўляць кантроль і ацэнку навучальных дасягненняў, дыстанцыйна кіраваць навучаннем і ствараць індывідуальную стратэгію навучання ў адпаведнасці з патрэбамі ўсіх удзельнікаў адукацыйнага працэсу.

На сённяшні дзень нельга ахапіць увесь маштаб інтэрактыўных сродкаў навучання, ведаць і выкарыстоўваць усё, але кожны педагог, які жадае быць цікавым, сучасным, актыўным і наблізіцца да сваіх вучняў, можа знайсці

прыдатныя для сябе.

Такім чынам, інфармацыйна-камунікатыўная тэхналогія дазваляе развіваць не толькі інтэлектуальныя, але і творчыя здольнасці вучняў, дае унікальную магчымасць развівацца і вучню, і настаўніку. Выкарыстанне ІКТ на ўроках дазваляе зрабіць кожны ўрок дынамічным, асобна-арыентаваным. А ўсё разам садзейнічае паляпшэнню якасці адукацыі.

Літаратура

1. Дормаш С.В., Заводова Т.Е. Технологии учебного процесса. Мн., 2004.
2. Жукович М.В. Сучасныя педагагічныя тэхналогіі на ўроках беларускай мовы і літаратуры. Мн., 2007.
3. Запрудский М.И. Современные школьные технологии. Мн., 2006.
4. Кныш М. Класіфікацыя адукацыйных тэхналогій навучання // Роднае слова. 2005, № 2 – с. 58, № 3 – с. 65.
5. Тэхналогія – не шаблон, а творчасць // Роднае слова. 2005, № 6 – с. 67-68.
6. Мачэль А. Выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій у выкладанні мовы і літаратуры // Роднае слова. 2007, № 2 – с. 61-62.
7. Пахомова Н.Ю. Компьютер в работе педагога. М., 2005.
8. <https://be.delachieve.com/інфармацыйна-камунікатыўная>.

INFORMATION COMPUTER TECHNOLOGY IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF A TEACHER

N.A.Yarmak

The article considers the use of information computer technologies as one of the forms of improving the quality of education. The authors indicate some tools that are most common in the professional activities of a teacher.

Keywords: information technology, distance learning, computer tools.